

Posudek magisterské diplomové práce

Jana Špačková: Romány Sue Millerové v českých překladech (Sue Miller's Novels in Czech Translations)

Diplomandka se ve své práci soustředí na typ románu, který představují tři díla žijící americké autorky Sue Millerové, vzniklá v relativně krátkém, kulturně spojeném období necelého desetiletí (od roku 1986-1993). Cílem práce je zjistit, do jaké míry je tento typ románu, který souvisí se specifickou americkou realitou stejně jako se reakcemi ženami psané prózy na ni, úspěšně česky převoditelný do postkomunistického kulturního kontextu české společnosti (všechny zkoumané překlady vznikly v 90. letech 20. století).

Práce je metodologicky původní a nápaditá. V prvních třech kapitolách provádí srovnání severoamerického a českého kulturního kontextu z hlediska moderního feminismu – tedy ne/realizace tzv. druhé vlny feminismu (60. a 70. léta 20. století) a širších společenských reakcí na ni. Diplomandka pracuje precizně s primárními prameny i s publicistickými komentáři a odbornými výklady. V této části se práce stává propracovanou kulturní studií o proměně americké společnosti po vlivem feminismu, která vyústila ve zpětnou reakci, tzv. backlash v 80. letech 20. století (do argumentace jsou zapojena zjištění dobře známého a v politické žurnalistice ceněného díla Susan Faludiuvé, *Backlash* z roku 1991). Sleduje na základě primární četby i odborných výkladů, jakými způsoby se tento společenský vývoj promítl do bezprecedentního tematického a tvarově bohatého rozvoje severoamerické prózy psané ženami. Při využití podobných hledisek a nástrojů se diplomandka poté snaží prozkoumat velmi jiný český vývoj v poslední třetině 20. století, zvládá obtíže dané neexistujícími souvislými výklady a zapojuje ještě extenzivnější primární literární studium, aby zjistila, že v české próze psané ženami se se zpožděním i váháním objevují v náznacích podobná témata i některé podobné tvarové a narativní mody, jaké zpřítomnily autorky severoamerické.

v 5. kapitole práce zjišťuje, že zkoumané romány Sue Millerové (*The Good Mother*, *Family Pictures*, *For Love*) jsou subjektivizovaným, psychologicky realistickým zobrazováním konfliktů, které v ženských existencích zvláště v Severní Americe rozehrála jak feministická a sexuální revoluce v kladném i sporném smyslu, tak společenská protireakce proti nim. Vyvozuje, že za společné rysy daných románů je možné považovat drama ženské existence v centru příběhu, v němž se mateřství dostává do konfliktů s partnerskými vztahy; svázanost tohoto dramatu se společenskou realitou USA 2. poloviny 20. století; tendence ke zrušení pásma vypravěče a pásma postav při využívání takových kontextových postupů, které zajišťují oscilaci mezi subjektivitou a objektivitou vyprávění. K identifikování narativních postupů a typu fikce diplomandka ústrojně a účinně používá teoretické práce Lubomíra Doležela. Narativní imaginace ve všech třech románech je v rozborech charakterizovaná jako subjektivně citová, kladoucí důraz na detailní přesnost zachycení; na smyslový a tělesný vjem. Román *For Love* pojímá tematicko-stylová analýza oprávněně jen okrajově, aby průkaznost závěrů byla opřena o dostatek zkoumaného materiálu – na rozdíl od druhých dvou neexistují jeho překladové české verze. Závěry o společných rysech tvorby románových světů Sue Millerové svědčí o vysoké odborné úrovni jazykové, literární a kulturní interpretace diplomandky i o její invenci a jsou průkazné. Vadí však, že na místě analýzy (tedy v 5. kapitole) není explicitně zmíněn rok jeho vydání – spojitost vzniku románů v jednom kulturním čase není ani tímto, ani argumentací na nejdůležitějším místě zmíněna.

Závěry z 5. kapitoly jsou použity jako **kategorie svého druhu** v translatologické analýze v 6., dále vnitřně členěné kapitole, která představuje hlavní a nejrozsáhlejší oddíl práce. Diplomandka rozebírá samostatně tři překladové texty, které porovnává s originálními verzemi právě ve zjištěných kategoriích. Jedním z převodů je vydaný překlad *Dobrá matka*,

druhým kapitola přeložená z *The Good Mother*, publikovaná v českém časopise *Iniciály*, třetím dokončený, ale neublikovaný převod *Family Pictures* – Rodinné album. Na tomto místě musím vznést výtku proti tomu, že Rodinné album je v bibliografické části práce (s. 101) uvedeno způsobem, který nenasvědčuje nic o nepublikovanosti, což je klíčově matoucí. Další nedostatky bibliografické části – citace webových stránek neobsahuje údaj o datu stažení; není vyznačeno editorství děl, takže editoři se jeví jako původní autoři (Eliot aj.).

Diplomandka v translatologické analýze zjišťuje **schopnost českých textů sémanticky převést** hlavní zjištěné rysy románových světů Sue Miller; sleduje sémantickou přesnost při sledování překladatelských postupů, jak se jeví z kontrastivně lingvistických hledisek a také jak je definuje Peter Newmark – jeho pojem „sémantický převod“ ale bohužel nepoužívá. Jako námět k obhajobě navrhuji diplomandce, aby pohovořila o vazbě své analýzy na Newmarkův pojem sémantického převodu a podělila se o jeho připomínky, které její práce v poděkování zmiňuje. Výběr segmentů výchozích a cílových textů vzhledem k definovaným „kategoriím“ čili rysům tvorby románových světů Sue Millerové je vynikající, popisy jazykově stylové sémantičnosti překladových řešení jsou podrobné, odborně na výši a zdařilé. Místy se podle mého názoru objevuje tendence k hyperkritičnosti, pokud jde o překlad *Family Pictures*/Rodinné album V. Žákové (např. v oddíle 6.5 o překladu přímé řeči). Co vadí více a ovlivňuje závěry všech shrnujících srovnání sémantičnosti převodu jednotlivých románových „kategorií“ je fakt, že diplomandka nerelativizuje zjištění o převodu Věšínové – její převod jedné kapitoly románu *The Good Mother* je rozsahem malý, a tedy všemi „kategoriemi“ daleko méně nasycený než druhé dva převody.

Pokud jde o zjištění sémantičnosti převodů, je translatologická analýza diplomandky úspěšná – lze se domnívat, že zjištěná „aktivní subjektivita“ spolu s detailností prožitků při velkém důrazu na tělo, tělesnost a sexualitu v románech Millerové skutečně vyžadují sémantický převod. Sporné (protože nerozpracované) je však pochybování o překladovém přenosu bestsellerového účinku románů Millerové na české čtenáře v závěru práce. I když český kulturní kontext byl ukázán v práci jako jiný, jediným přeloženým a v češtině publikovaným románem Millerové je *Dobrá matka*, v jejímž textu zjistila diplomandka rezervy v překladové sémantičnosti. Jedině ta byla v práci zkoumána zkoumána jako předpoklad úspěšného převodu, a tedy i účinku na čtenáře. Skutečná recepce, tedy ohlasy na českou přítomnost Millerové naopak zkoumány nebyly.

S radostí doporučuji tuto originální práci, která úspěšně propojuje translatologickou analýzu s kulturními a literárními studii, k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře!

PhDr. Eva Kalivodová, Ústav translatologie FF UK

12. 9. 2009

